

OILA PEDAGOGIKASI – FAN SIFATIDA

Sarsenbayeva Rayhon Maxanbetovna

ISFT instituti “Psixologiya va pedagogika” kafedrası dotsenti, p.f.n.

rayhonsarsenbayeva@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur maqolada oila pedagogikasi fan sifatida shakllanishi, uning mazmun-mohiyati, predmeti, maqsad va vazifalari keng tahlil qilingan. Muallif oilaning ijtimoiy institut sifatidagi o‘rni, tarbiyaviy imkoniyatlari hamda ota-onalarning pedagogik madaniyatini yuksaltirish zaruriyatiga alohida e‘tibor qaratadi. Shuningdek, oila pedagogikasining psixologiya, sotsiologiya, axloqshunoslik, huquqshunoslik, madaniyatshunoslik, tibbiyot, axborot texnologiyalari va boshqa pedagogika tarmoqlari bilan uzviy aloqasi ilmiy asosda yoritiladi. Maqolada zamonaviy oila tarbiyasida insonparvarlik, milliylik va zamonaviylik uyg‘unligi, individual yondashuv va ijtimoiy hamkorlik tamoyillari asosiy metodologik yo‘nalish sifatida ilgari suriladi. Tadqiqot natijalari oilaviy tarbiya samaradorligini oshirish va jamiyatda sog‘lom ijtimoiy muhitni shakllantirishga qaratilgan.*

Tayanch so‘zlar: *Oila pedagogikasi, tarbiya, ota-ona, pedagogik madaniyat, milliy qadriyatlar, ijtimoiy hamkorlik, psixologiya, sotsiologiya, axloqshunoslik, oila muhit, zamonaviy ta’lim, raqamli tarbiya, bola huquqlari, oila – maktab – mahalla hamkorligi.*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются становление и развитие семейной педагогики как самостоятельной научной дисциплины. Автор подробно анализирует сущность, цели и задачи семейного воспитания, а также педагогическую роль семьи как социального института. Особое внимание уделено необходимости повышения педагогической культуры родителей и усилению воспитательных возможностей семьи. Раскрывается взаимосвязь семейной педагогики с психологией, социологией, этикой, правоведением, культурологией, медициной и информационными технологиями. В статье акцентируется внимание на принципах гуманизма, национальной идентичности, современности и индивидуализации воспитательного процесса. Результаты исследования направлены на повышение эффективности семейного воспитания и формирование духовно здоровой социальной среды.*

Ключевые слова: *Семейная педагогика, воспитание, родители, педагогическая культура, ценности, социальное партнерство, психология, социология, этика, семейная среда, современное образование, цифровое воспитание, права ребенка, сотрудничество семья – школа – махалля.*

Abstract: *This article explores the formation and development of family pedagogy as an independent scientific discipline. The author analyzes its conceptual framework, objectives, and core functions, emphasizing the educational role of the family as a key social institution. Special attention is given to enhancing parents’ pedagogical competence and strengthening the educational potential of the family. The paper highlights the interdisciplinary connections of family pedagogy with psychology, sociology, ethics, law, cultural studies, medicine, and*

information technologies. Furthermore, it discusses key pedagogical principles such as humanism, integration of national and modern values, individual approach, and social cooperation. The research findings contribute to improving the efficiency of family education and building a spiritually healthy, socially responsible environment.

Keywords: *Family pedagogy, education, parenting, pedagogical culture, moral values, social partnership, psychology, sociology, ethics, family environment, modern education, digital parenting, child rights, cooperation between family – school – community.*

Oila – jamiyatning eng qadimiy, eng muhim ijtimoiy institutlaridan biri hisoblanadi. Har bir shaxsning jamiyatdagi tutgan oʻrni, ijtimoiy munosabatlaridagi faoliyati va barkamol rivojlanishining asosi aynan oilada shakllanadi. Shu bois, zamonaviy pedagogika fanida oilaning tarbiyaviy imkoniyatlarini chuqur oʻrganish, uni nazariy va amaliy jihatdan mustahkamlash dolzarb masala hisoblanadi. Oila pedagogikasi ana shu ehtiyojdan kelib chiqqan holda shakllangan pedagogika tarmogʻidir.

Oila pedagogikasi – bu pedagogika fanining mustaqil sohasi boʻlib, u oilada tarbiya jarayonining mohiyatini, mazmuni, shakl va uslublarini oʻrganadi. Uning asosiy predmeti – ota-ona va boshqa oila aʼzolari tomonidan farzandga koʻrsatiladigan tarbiyaviy taʼsir mexanizmlarini ilmiy jihatdan tahlil qilish va takomillashtirishdan iborat.

Hozirgi globallashuv davrida Oʻzbekiston oliy taʼlim tizimi oldida zamonaviy, xalqaro talablarga mos mutaxassislarni tayyorlash masʼuliyati turibdi. “Taʼlim toʻgʻrisida”gi Qonun, va “Yangi Oʻzbekiston – taraqqiyot strategiyasi” da taʼlim sifatini oshirish, innovatsion, fikrlovchi shaxslarni shakllantirish asosiy maqsad etib belgilangan⁵.

Oila pedagogikasining predmeti quyidagilarni qamrab oladi:

- ✓ oilaviy tarbiyaning ijtimoiy-psixologik asoslari;
- ✓ ota-ona va farzand oʻrtasidagi pedagogik munosabatlar;
- ✓ milliy va zamonaviy qadriyatlarning uygʻunlashuvi;
- ✓ oila muhiti va tarbiya usullarining oʻzaro aloqadorligi;
- ✓ oilada axloqiy, maʼnaviy, mehnat va estetik tarbiya;
- ✓ oilaning ijtimoiy institut sifatidagi vazifalari;
- ✓ ota-onalar pedagogik madaniyatining shakllanishi va rivojlanishi.

Bu pedagogika sohasi, oʻz navbatida, bolaning shaxsiyati shakllanishiga taʼsir etuvchi omillarni (madaniyat, urf-odat, diniy qadriyatlar, axborot maydoni, mahalla muhitini) ham tahlil qiladi⁶.

Oila pedagogikasining maqsadi: oila tarbiyasiga doir muammolarning holatini, qonuniyatlarini oʻrganish, tahlil qilish va ularga yechim topishdan iboratdir.

Ushbu jarayonda ongli pedagogika yondashuvi – taʼlimni talaba shaxsiga yoʻnaltirish, refleksiya va tanqidiy fikrlashga asoslash dolzarb ehtiyojga aylanmoqda. Bu yondashuv nafaqat bilim, balki mustaqil fikr, ijtimoiy masʼuliyat va hayotga tayyorgarlikni shakllantiradi⁷.

⁵ Oʻzbekiston Respublikasi “Taʼlim toʻgʻrisida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.

⁶ Raxmonov B. “Oila va tarbiya asoslari”. – Toshkent, 2020.

Oila pedagogikasining bosh maqsadi – ota-onalar va boshqa oila a’zolarining pedagogik bilim, ko‘nikma va malakalarini shakllantirish orqali oilada sog‘lom, ma’naviy yetuk, vatanparvar va ijtimoiy faol avlodni tarbiyalash.

Quyidagi maqsadlar ustuvor hisoblanadi:

- oilaning tarbiyaviy imkoniyatlarini oshirish;
- ota-onalarga zamonaviy tarbiya metodlarini o‘rgatish;
- oila muhitini ijtimoiy-psixologik jihatdan sog‘lomashtirish;
- bola huquqlari va manfaatlarini ta’minlash;
- oila – maktab – mahalla hamkorligini mustahkamlash.

Shuningdek, oila pedagogikasi oiladagi har bir a’zoning o‘z funksiyasini ongli ravishda bajarishini, o‘zaro hurmat va ishonch asosidagi munosabatlar barpo etilishini ta’minlashni ham ko‘zlaydi⁸.

Asosiy vazifalari:

- farzand tarbiyasida oilaning o‘rnini aniqlash va mustahkamlash;
- ota-onalarda pedagogik madaniyatni shakllantirish;
- oilaviy qadriyatlar va an’analarni saqlash, zamonaviy sharoitga moslashtirish;
- sog‘lom psixologik muhit yaratish yo‘llarini ishlab chiqish;
- jamiyat va oilaning hamkorligini ta’minlash.

Shuningdek, Oila pedagogikasining vazifalari ko‘p qirrali bo‘lib, ular quyidagicha umumlashtiriladi:

1. Ilmiy-nazariy vazifalar:

- > oilaviy tarbiyaning tarixiy rivojlanishini o‘rganish;
- > milliy qadriyatlar asosida pedagogik model yaratish;
- > oilaviy tarbiya metodikasini ishlab chiqish va takomillashtirish.

2. Amaliy vazifalar:

- Ota-onalarga psixologik-pedagogik maslahatlar berish;
- Farzandlar bilan muloqotni rivojlantirish;
- Oiladagi muammoli vaziyatlarni pedagogik jihatdan hal qilish.

3. Tashkiliy vazifalar:

- ✓ oila va ta’lim muassasalari o‘rtasida o‘zaro hamkorlikni yo‘lga qo‘yish;
- ✓ ota-onalar bilan seminar, trening va suhbatlar tashkil etish;
- ✓ oilaviy tarbiya samaradorligini monitoring qilish va tahlil qilish⁹.

Oila pedagogikasi faoliyatini muayyan tamoyillarga asoslanib olib boradi. Ular quyidagilardan iborat:

1. **Insonparvarlik:** Har bir bolaning sha’ni, huquqi va erkinligi e’tiborga olinadi;

⁷ Karimov I.A. *Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.

⁸ G‘ulomov H., Karimova N. “Pedagogik texnologiyalar va oila muhitida tarbiya”. – Samarqand, 2018.

⁹ Mamatov A. “Oilada pedagogik muloqot”. – Andijon, 2019.

2. **Milliylilik va zamonaviylilik uyg'unligi:** An'anaviy qadriyatlar zamonaviy metodlar bilan uyg'unlashtiriladi;

3. **Individuallashtirish:** Har bir bola shaxs sifatida e'tirof etiladi;

4. **Ijtimoiy hamkorlik:** Oila, maktab, mahalla va boshqa institutlar hamkorligi yo'lga qo'yiladi¹⁰.

Oila pedagogikasining muvaffaqiyati ko'p jihatdan ota-onalarning pedagogik saviyasiga bog'liq. Bugungi kunda ota-onalar quyidagi sohalarida bilimga ega bo'lishi zarur:

- ⇒ yosh xususiyatlariga mos tarbiya metodlari;
- ⇒ ijtimoiy tarmoqlarning bola ruhiyatiga ta'siri;
- ⇒ konfliktli vaziyatlarni hal etish strategiyalari;
- ⇒ bola huquqlarini bilish va ularni ta'minlash.

Shu sababli, oila pedagogikasi ota-onalarning pedagogik madaniyatini yuksaltirishni ham muhim vazifa sifatida belgilaydi¹¹.

Bolaning shaxsiy rivojiga bevosita ta'sir qiluvchi **oilaviy tarbiya muhitining** omillari quyidagilardir:

- ▲ oilaning ma'naviy-axloqiy muhit darajasi;
- ▲ ota-ona va farzand o'rtasidagi ishonchli munosabat;
- ▲ moliya, yashash sharoiti, ijtimoiy himoya;
- ▲ mahalla va atrof muhitning ijobiy ta'siri.

Oila pedagogikasi aynan shu omillarni hisobga olib, har bir oilaga individual yondashishni talab etadi.

Oila pedagogikasida quyidagi asosiy yo'nalishlarda tarbiya olib boriladi:

1. **Aqliy tarbiya** – bolaning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish;
2. **Ma'naviy tarbiya** – halollik, vatanparvarlik, mehr-oqibat kabi fazilatlarni shakllantirish;
3. **Mehnat tarbiyasi** – mehnatga muhabbat va mas'uliyatni singdirish;
4. **Estetik tarbiya** – go'zallikka muhabbat uyg'otish;
5. **Jismoniy tarbiya** – sog'lom turmush tarzini shakllantirish.

Har bir yo'nalish bola yoshiga mos tarzda olib borilishi muhimdir.

8. Oila – maktab – mahalla hamkorligi. Oila pedagogikasi mustahkam bo'lishi uchun ta'lim muassasalari va mahalla bilan hamkorlik muhim ahamiyatga ega. Ular quyidagi shakllarda amalga oshiriladi:

- ✓ sinf ota-onalar yig'inlari va individual suhbatlar;
- ✓ mahalladagi profilaktik tadbirlar;
- ✓ qo'shma loyiha va seminarlar;
- ✓ oila psixologi va sinf rahbari hamkorligi.

Bu hamkorliklar bola tarbiyasining uzviyligini ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, oila pedagogikasi – jamiyatning ma'naviy negizini mustahkamlovchi muhim omildir. U ota-onalarga nafaqat farzand tarbiyasida, balki o'zini o'zi anglash, oilaviy

¹⁰ O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. "Ota-onalar uchun metodik qo'llanma", 2021.

¹¹ Abdujabborova G. "Ota-onalar pedagogik madaniyatini shakllantirish". – Toshkent, 2022.

muhitni ijobiylashtirish, pedagogik madaniyatni shakllantirishda ham yo‘l ko‘rsatadi. Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya davrida oilaning pedagogik salohiyatini to‘liq safarbar qilish – har bir millatning kelajagi uchun muhim masaladir.

Oila – insoniyat tarixidagi eng qadimiy ijtimoiy institutlardan biri bo‘lib, uning tarbiyaviy roli har qanday jamiyatning rivojlanishida hal qiluvchi omil hisoblanadi. Oila pedagogikasi esa bu jarayonni ilmiy asosda o‘rganuvchi fan sifatida shakllangan.

Oila pedagogikasining ilmiy asoslari:

Oila pedagogikasi fan sifatida boshqa ko‘plab fan sohalari bilan uzviy bog‘liq. Ular o‘zaro hamkorlik qilib, **oilaviy tarbiya jarayonining mukammal** bo‘lishini ta‘minlaydi.

Shuningdek, oila pedagogikasi nazariya va amaliyotning uyg‘unligini talab qiluvchi **kompleks fan hisoblanadi.**

Pedagogika — oilada ta‘lim va tarbiya jarayonining nazariy va amaliy asoslarini belgilaydi;

Psixologiya — ota-onaning farzand ruhiyatiga, psixologik rivojlanishiga ta‘sirini o‘rganadi;

Sotsiologiya — oilaning jamiyatdagi o‘rni, maqomi va funksiyalarini tahlil qiladi;

Huquqshunoslik — ota-ona va bola o‘rtasidagi huquqiy munosabatlarni belgilab beradi;

Axloqshunoslik — oila a‘zolarining axloqiy me‘yorlar asosida yashashini o‘rganadi.

Oila pedagogikasi mustaqil bo‘lishi bilan birga, boshqa ko‘plab fanlar bilan bevosita va bilvosita bog‘liqdir. Aynan shu fanlar bilan aloqadorligi tufayli u yanada kompleks, amaliy va tizimli tus oladi. Ushbu mavzu doirasida oila pedagogikasining boshqa fanlar bilan qanday aloqasi mavjudligi chuqur tahlil qilinadi.

Oila pedagogikasi nazariyasi va amaliyoti ko‘plab boshqa fanlar bilan uzviy bog‘liq. Bu fanlar oila pedagogikasining ilmiy negizini kengaytirish, tarbiya jarayonini yaxshiroq tushunish, bolalar bilan samarali muloqot qilish, ijtimoiy muammolarni hal etishda yondashuvlarni takomillashtirish imkonini beradi.

Oila pedagogikasi multidissiplinar (fanlararo) xususiyatga ega bo‘lib, quyidagi fanlar bilan o‘zaro aloqada faoliyat yuritadi:

1. Oila pedagogikasining psixologiya bilan aloqasi

Psixologiya, ayniqsa bolalar va ijtimoiy psixologiya, oila pedagogikasining ajralmas hamkori hisoblanadi. Chunki har qanday tarbiyaviy ta‘sir bolaning psixologik rivojlanishi bilan bog‘liq. Bola shaxsining shakllanishi, emotsional holati, temperament turi, oilaviy stresslar, ota-onalarning psixologik portreti – bularning barchasini tushunish oila pedagogikasi uchun zarur hisoblanadi.

Masalan, V.V.Davletshinning fikricha, pedagogik jarayonni samarali olib borish uchun bolaning psixik rivojlanish bosqichlarini chuqur o‘rganish lozim¹².

Shuningdek, ota-onalarning tarbiya uslublari bolaning ruhiy salomatligiga qanday ta‘sir ko‘rsatishi masalalari psixologiya fanining yordami bilan tahlil qilinadi. Psixologik diagnostika metodlari (suhbat, test, kuzatish) pedagogik baholashda keng qo‘llaniladi.

2. Sotsiologiya va oila pedagogikasi

¹² Davletshin V. V. “Pedagogik psixologiya asoslari”. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.

Sotsiologiya jamiyat tuzilmasi, ijtimoiy guruhlar, oila va maktab munosabatlari, ijtimoiy rol va statuslar, ijtimoiy norma va qadriyatlarni o'rganadigan fan sifatida oila pedagogikasining muhim hamkoridir.

Oilaviy strukturadagi o'zgarishlar, ajrimlar sonining ko'payishi, migratsiya, urbanizatsiya kabi omillar bolaning tarbiyasiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Bu holatlarni sotsiologik yondashuvsiz o'rganish imkonsizdir.

Masalan, P. Sorokin oilani "madaniy-ijtimoiy institut" sifatida tahlil qilgan va uning jamiyatdagi barqarorlikda tutgan rolini ko'rsatib bergan¹³.

Shuningdek, oiladagi jinsiy rol taqsimoti, ota-onaning ijtimoiy mavqei, iqtisodiy darajasi kabi sotsiologik ko'rsatkichlar pedagogik qarorlar qabul qilishda muhim rol o'ynaydi.

3. Etika va axloqshunoslik bilan aloqadorlik

Axloqiy tarbiya oila pedagogikasining asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli axloqshunoslik fani bilan o'zaro aloqasi tabiiy holdir.

Oila farzandda halollik, adolat, vijdon, sabr, kechirimlilik kabi fazilatlarni shakllantirish orqali uni jamiyatga moslashtiradi. Bu jarayonda etika me'yorlari asosida harakat qilish zarur.

Etika fanining qadriyatlar, me'yorlar, axloqiy dilemmalarni hal qilishga doir bilimlari ota-onaga to'g'ri tarbiya berishda asos bo'lib xizmat qiladi. Oila pedagogikasi aynan axloqshunoslikdan ilhom olib, axloqiy me'yorlarni pedagogik faoliyatga integratsiya qiladi¹⁴.

4. Huquqshunoslik bilan aloqasi

Oila pedagogikasida bola huquqlarini himoya qilish va ota-onalarning majburiyatlarini belgilash huquqiy bilimlarni talab qiladi. Bola huquqlari to'g'risidagi Konvensiya, O'zbekiston Respublikasining "Bola huquqlari to'g'risida"gi qonuni kabi hujjatlar ota-onalarning pedagogik faoliyatini huquqiy jihatdan tartibga soladi.

Masalan, pedagog ota-onaga farzandiga jismoniy yoki psixologik zo'ravonlik qilmasligi kerak. Bu huquqshunoslik normalariga tayanadi.

Shuningdek, ota-onalarning vasiylik, aliment to'lash, tarbiya berishdagi huquq va majburiyatlarini tushunish uchun huquqiy savodxonlik zarur¹⁵.

5. Madaniyatshunoslik va tarix fanlari bilan aloqasi

Har bir oila milliy madaniyat, urf-odat va qadriyatlar negizida shakllanadi. Shu sababli madaniyatshunoslik va tarix fanlari bilan aloqadorlik muhim hisoblanadi.

O'zbek oilasining tarbiyaviy an'analari (kattalarni hurmat qilish, mehmondo'stlik, "uyat" tushunchasi va boshqalar) tarixi orqali o'rganiladi. Bu qadriyatlar zamonaviy tarbiya tizimiga uyg'unlashtiriladi.

Tarixiy tajriba asosida pedagogik yondashuvlarni tahlil qilish – oila pedagogikasini boyitadi.

Masalan, Amir Temurning tarbiya uslublari, Alisher Navoiyning axloqiy qarashlari bu jarayonga bevosita daxldordir¹⁶.

¹³ Sorokin P. A. "Inson va jamiyat. Sotsiologik nazariyalar". – Toshkent, 2020.

¹⁴ Shamsiev N. "Axloqiy tarbiya va pedagogik yondashuvlar". – Samarqand, 2019.

¹⁵ O'zbekiston Respublikasi "Bola huquqlari to'g'risida"gi qonuni. – 2008.

¹⁶ To'raxo'jayev A. "Milliy qadriyatlar va tarbiya". – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.

6. Biologiya va tibbiyot fanlari bilan bog‘liqlik

Oila pedagogikasi bolaning jismoniy va ruhiy rivojlanishini ta’minlashni ko‘zlaydi. Bu borada biologiya va tibbiyot fanlarining yordami nihoyatda muhim. Bola salomatligi, ovqatlanish me’yorlari, fiziologik xususiyatlar, yoshi bilan bog‘liq o‘zgarishlar pedagogik qarorlar qabul qilishda hisobga olinadi.

Masalan, bolaning nutq rivojidagi kechikishlar, hissiy buzilishlar, disleksiya kabi holatlarni faqat pedagogik jihatdan emas, balki tibbiy jihatdan ham tushunish zarur.

Tibbiy-pedagogik maslahat markazlari bu fanlararo aloqaning amaliy namunasi hisoblanadi.

7. Axborot texnologiyalari (ICT) bilan aloqasi

Bugungi raqamli davrda oila pedagogikasi axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishni o‘rganmoqda. Farzandning raqamli muhitda o‘sishi, ijtimoiy tarmoqlarda faol bo‘lishi, axborotga bo‘lgan qiziqishi pedagogik yondashuvlarni yangilashni talab qiladi.

Masalan, ota-onalarga “digital parenting” ko‘nikmalari (raqamli tarbiya) o‘rgatilmoqda. Bu pedagogik faoliyatda **axborot texnologiyalari** (IT) vositalarini samarali qo‘llashni anglatadi. Shuningdek, masofaviy pedagogik maslahatlar, onlayn treninglar, vebinarlar – bular barchasi IT bilan oila pedagogikasining integratsiyasi natijasidir.

8. Pedagogikaning boshqa yo‘nalishlari bilan aloqasi

Oila pedagogikasi umumiy pedagogika, yoshga oid pedagogika, maxsus pedagogika, maktabgacha ta’lim pedagogikasi bilan bevosita bog‘liqdir. Chunki, bolaning rivoji uzluksiz jarayondir.

Masalan:

1. **Maktabgacha pedagogika:** bolani 3–6 yoshda oila bilan maktabgacha muassasa o‘rtasidagi integratsiyani ta’minlaydi.

2. **Maxsus pedagogika:** nogironligi bo‘lgan bolalar bilan ishlashda oilaga maxsus metodikalar zarur.

3. **Yoshga oid pedagogika:** har bir yoshdagi bola uchun alohida pedagogik yondashuvni belgilaydi.

Shunday qilib, oila pedagogikasi pedagogika fanining barcha tarmoqlari bilan uzviy aloqada ishlaydi.

Xulosa shuki, oila pedagogikasi – faqat tarbiya usullarini o‘rganadigan fan emas, balki u keng qamrovli, ko‘p fanlar bilan integratsiyalashgan tizimdir. Uning psixologiya, sotsiologiya, huquqshunoslik, axloqshunoslik, madaniyatshunoslik, tibbiyot, IT, pedagogikaning boshqa yo‘nalishlari bilan aloqasi uni yanada boyitadi, chuqurlashtiradi va amaliy jihatdan samarali qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O‘zbekiston Respublikasi “Bola huquqlari to‘g‘risida”gi qonuni. – 2008.
3. Karimov I.A. *Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch.* – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.

4. Abdujabborova G. “Ota-onalar pedagogik madaniyatini shakllantirish”. – Toshkent, 2022.
5. Davletshin V. V. “Pedagogik psixologiya asoslari”. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
6. Mamatov A. “Oilada pedagogik muloqot”. – Andijon, 2019.
7. Raxmonov B. “Oila va tarbiya asoslari”. – Toshkent, 2020.
8. G‘ulomov H., Karimova N. “Pedagogik texnologiyalar va oila muhitida tarbiya”. – Samarqand, 2018.
9. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. “Ota-onalar uchun metodik qo‘llanma”, 2021.
10. Sorokin P. A. “Inson va jamiyat. Sotsiologik nazariyalar”. – Toshkent, 2020.
11. Shamsiyev N. “Axloqiy tarbiya va pedagogik yondashuvlar”. – Samarqand, 2019.
12. To‘raxo‘jayev A. “Milliy qadriyatlar va tarbiya”. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.